

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o nástroji predvstupovej pomoci (IPA II) a Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje nástroj európskeho susedstva“

COM(2011) 838 final a COM(2011) 839 final

(2013/C 11/16)

Hlavný spravodajca: **pán SIBIAN**

Rada sa 25. júla 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o nástroji predvstupovej pomoci (IPA II) a Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje nástroj európskeho susedstva“

COM(2011) 838 final a COM(2011) 839 final.

Predsedníctvo poverilo 17. septembra 2012 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre vonkajšie vzťahy.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy (článok 59 rokovacieho poriadku) bol pán SIBIAN rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 484. plenárnom zasadnutí 14. a 15. novembra 2012 (schôdza zo 14. novembra 2012) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 142 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania k návrhu nariadenia o IPA II

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta nový prístup, ktorý sa uplatňuje v rámci návrhu nariadenia o IPA II, a ktorý v porovnaní s predchádzajúcim nástrojom ponúka väčšiu flexibilitu a zaručuje rovnaké zaobchádzanie so všetkými krajinami prijímajúcimi pomoc, pretože nerozlišuje medzi druhom pomoci dostupnej kandidátskym krajinám a potenciálnym kandidátskym krajinám.

1.2 EHSV podporuje novú stratégiu sformulovanú v návrhu nariadenia o IPA II, ktorá umožní poskytnúť podporu v závislosti od konkrétnych potrieb každej krajiny prijímajúcej pomoc. Postupne, ako sa krajiny budú pripravovať na vstup do EÚ, budú prijaté komplexné viacročné strategické dokumenty pre jednotlivé krajiny v závislosti od ich špecifických potrieb a agend.

1.3 EHSV sa domnieva, že bude príliš neskoro, ak sa strategické dokumenty prehodnotia v polovici obdobia ich uplatňovania a navrhuje preto, aby sa strednodobé preskúmanie považovalo za najneskoršiu prípustnú lehotu na prehodnotenie. Dôraz sa musí klásť na dosiahnutie cieľov, a preto je flexibilita nevyhnutnosťou. EHSV odporúča, aby sa pred strednodobým preskúmaním vykonalo ročné preskúmanie, ktorého cieľom bude zvýšiť efektívnosť podpory. Výročné správy Európskej komisie o pokroku by mali slúžiť ako pevný základ pri preskúmaní a prispôbení programovania potrebám príslušnej krajiny.

1.4 EHSV víta cieľ nového návrhu nariadenia, ktorý spočíva v zjednodušení a znížení administratívnej záťaže spojenej

s riadením finančnej pomoci. EHSV má však výhrady k tomu, aby sa pri pridelovaní pomoci uplatňoval prístup na základe odvetví. Tento mechanizmus by sa mal používať uvážlivo podľa špecifických podmienok jednotlivých krajín prijímajúcich pomoc, pričom by sa mala zohľadniť skutočnosť, že predvstupová pomoc má pomôcť kandidátskym krajinám a potenciálnym kandidátskym krajinám pripraviť sa na budúce členstvo. IPA II umožňuje krajinám „vyskúšať si“ vykonávanie povinností vyplývajúcich z členstva ešte pred prístupím, vrátane riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a fondov na rozvoj vidieka. Preto akýkoľvek prístup na základe odvetvia by sa mal použiť iba vtedy, keď existujú vhodné pravidlá a postupy (napr. pokiaľ ide o verejné obstarávanie, konflikt záujmov atď.) a keď rozpočtový plán výdavkov štátu je dostatočne široko koncipovaný a pokrýva obdobie dlhšie než jeden rok. Prístup na základe odvetví sa zvyčajne týka odvetví, ako je zdravotníctvo, vzdelávanie a pod., zatiaľ čo pomoc v rámci IPA sa zameriava tiež na odvetvia, ako je boj proti korupcii a budovanie kapacít pre verejnú správu. V týchto odvetviach je prijímajúcich subjektov veľký počet, a nie iba jedna inštitúcia, a preto je menej pravdepodobné, že pre spomínané odvetvia bude takýto prístup vhodný.

1.5 EHSV víta skutočnosť, že nový návrh nariadenia kladie dôraz na zvýšenie koordináciu a spoluprácu s ďalšími darcami a medzinárodnými a inými finančnými inštitúciami významnými zo strategického hľadiska.

1.6 EHSV tiež oceňuje flexibilitu, ktorú stanovuje tento nový nástroj a ktorá umožňuje presunúť pridelené prostriedky z jednej oblasti politiky do druhej, s možnosťou prenášať prostriedky z jedného roka do druhého⁽¹⁾.

(1) Tam, kde to umožňuje finančné nariadenie.

1.7 EHSV poukazuje na to, že je nevyhnutné podporovať a posilňovať zodpovednosť miestnych orgánov pri programovaní a uplatňovaní IPA II. Na tento účel sa musia zaviesť vhodné nástroje, aby sa zapojili národné orgány, sociálni partneri a občianska spoločnosť, ako aj posilnili ich kapacity. Ich účasť by sa mala podporovať vo všetkých štádiách pomoci: v štádiu navrhovania a prípravy, v štádiu vykonávania, v štádiu monitorovania a v štádiu hodnotenia. Pomoc, ktorá má byť poskytnutá občianskej spoločnosti, by mala tiež prechádzať cez miestne sprostredkovateľské podporné organizácie a národné centrá pomoci.

1.8 Proces rozširovania si vyžaduje, aby bolo právo v pracovnej a sociálnej oblasti v krajinách západného Balkánu harmonizované so sociálnym *acquis* EÚ. IPA II bude preto aj naďalej pôsobiť ako katalyzátor na presadzovanie sociálneho začlenenia, sociálnej súdržnosti, dôstojnej práce a kvalitných pracovných miest v regióne.

2. Hlavné prvky návrhu nariadenia o IPA II

2.1 Návrh nariadenia o nástroji predstupovej pomoci (IPA II) stanovuje legislatívny rámec pre nový finančný nástroj (IPA II) a nahrádza súčasný nástroj, ktorého platnosť sa skončí 31. decembra 2013.

2.2 Nový nástroj predstupovej pomoci sa zameriava na napĺňanie cieľov politiky rozširovania, a tým pomáha podporovať stabilitu, bezpečnosť a prosperitu v Európe. Tento nový nástroj podporuje kandidátske krajiny⁽²⁾ a potenciálne kandidátske krajiny⁽³⁾ v ich príprave na členstvo v EÚ.

2.3 Vzhľadom na to, že úroveň sociálneho a hospodárskeho rozvoja týchto krajín (s výnimkou Islandu) je nízka a tiež vzhľadom na to, že tieto krajiny musia byť pripravené zvládať globálne výzvy a zosúladiť sa s úsilím EÚ o riešenie týchto výziev, je zjavné, že na to, aby sa tieto krajiny priblížili k normám EÚ, sú nevyhnutné značné a na výsledky orientované investície. Návrh nariadenia o IPA II ponúka spomínaným štátom technickú a finančnú pomoc, pretože bez tejto pomoci nemôžu vyvíjať potrebné úsilie a znášať výdavky spojené s plnením kritérií na vstup do EÚ.

2.4 Referenčná suma v rámci tohto návrhu nariadenia o IPA II na obdobie 2014 – 2020 je približne 14 miliárd EUR.

2.5 Cieľom nového nástroja je umožniť väčšiu flexibilitu a zjednodušiť a znížiť administratívnu záťaž spojenú s riadením finančnej pomoci.

2.6 Zjednodušenie bude zahŕňať reorganizáciu súčasnej štruktúry zložiek pomoci v rámci IPA, čím sa umožní zjednotenie legislatívneho rámca a poskytnúť každej krajine v rámci každej oblasti politiky nediferencovaný prístup k pomoci (bez ohľadu na to, či ide o kandidátsku krajinu alebo o potenciálnu

kandidátsku krajinu). Z piatich prvkov predchádzajúcej verzie IPA boli iba dva prvky prístupné potenciálnym kandidátskym krajinám (*Podpora prechodu a budovanie inštitúcií a Cezhraničná spolupráca*) a ďalšie tri prvky boli prístupné iba kandidátskym krajinám (*Regionálny rozvoj, Rozvoj ľudských zdrojov a Rozvoj vidieka*).

3. Konkrétne pripomienky k návrhu nariadenia o IPA II

3.1 Okrem podpory a ochrany ľudských práv a základných slobôd, zvýšeného rešpektovania práv menších, podpory rovnosti pohlaví, nediskriminácie, slobody tlače a podpory dobrých susedských vzťahov EHSV dôrazne odporúča, aby sa v článku 2 ods. 1 písm. a) bod ii) uviedla aj podpora sociálnych práv a ochrana zraniteľných skupín s cieľom vyzdvihnúť význam, ktorý by krajiny prijímajúce pomoc mali pripisovať týmto právam a zaistiť nevyhnutnú rovnováhu medzi sociálnym začlenením a rozvojom demokracie a občianskej spoločnosti.

3.2 Ukazovatele uvedené v článku 2 ods. 2 by sa preto mali upraviť tak, aby zohľadnili tieto navrhované zmeny. Jedným ukazovateľom by teda mala byť úroveň rozvoja občianskej spoločnosti a kapacity sociálnych partnerov a ďalších organizácií občianskej spoločnosti. Ďalší ukazovateľ, ktorý by sa mal uviesť v návrhu nariadenia, je dodržiavanie práv osôb patriacich k zraniteľným skupinám.

3.3 Podpora v rámci IPA by mala pomôcť bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a narastaniu rozdielov v spoločnosti a mala by podporovať prístup sociálne vylúčených skupín a regiónov k prostriedkom z fondov. EHSV sa preto domnieva, že okrem ukazovateľa uvedeného v článku 2 ods. 2 druhá zarážka by sa mal uviesť ďalší ukazovateľ týkajúci sa sociálnej spravodlivosti a stratégií hospodárskeho rozvoja.

3.4 EHSV sa domnieva, že všetky ukazovatele by mali byť orientované na výsledky a mali by byť kvalitatívne a kvantitatívne zároveň.

3.5 EHSV sa tiež domnieva, že zlepšenie sociálneho dialógu a podpora rozvoja kapacít sociálnych partnerov sú kľúčové ciele, na ktoré by sa mal v návrhu nariadenia klást väčší dôraz. Jednoduchý odkaz na rozvoj občianskej spoločnosti a sociálneho dialógu by sa nemal považovať v tejto súvislosti za dostatočne silný a presvedčivý.

3.6 Vo väčšine krajín prijímajúcich pomoc nie je štruktúra sociálnych partnerov dostatočne rozvinutá alebo títo partneri čelia obrovským problémom pri plnení svojej úlohy, a to najmä v súčasnom období závažnej hospodárskej krízy. Podporovať by sa mali aj obchodné združenia. EHSV preto dôrazne odporúča strategickejšie investície do podpory ich rozvoja.

⁽²⁾ Chorvátsko, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko, Island, Čierna Hora, Srbsko a Turecko.

⁽³⁾ Albánsko, Bosna a Hercegovina a Kosovo.

3.7 EHSV berie na vedomie, že v návrhu nariadenia sa otázka koordinácie darcov považuje za dôležitú v záujme toho, aby sa zvýšila efektívnosť a účinnosť poskytovania pomoci a predišlo dvojitému financovaniu. Podľa EHSV by sa však mali prijať konkrétnejšie opatrenia, ktoré by zaručili účinnú koordináciu tak na úrovni danej krajiny, ako i na úrovni EÚ.

4. Závety a odporúčania k návrhu nariadenia, ktorým sa ustanovuje nástroj európskeho susedstva

4.1 EHSV víta tento návrh nariadenia a najmä zásadu „viac za viac“, ktorá podporuje krajiny spadajúce pod tento nástroj ⁽⁴⁾ v tom, aby preukazovali trvalý pokrok smerom k budovaniu demokracie a dodržiavaniu ľudských práv a medzinárodného práva.

4.2 EHSV víta návrh, aby rovnosť pohlaví a nediskriminácia boli prierezovými cieľmi vo všetkých opatreniach realizovaných na základe tohto nariadenia.

4.3 EHSV odporúča, aby Európska komisia do návrhu nariadenia zahrnula nástroj na podporu občianskej spoločnosti pre krajiny, na ktoré sa vzťahuje európska susedská politika a Európska nadácia na podporu demokracie.

4.4 EHSV je presvedčený, že cieľ, ktorým je partnerstvo so spoločnosťami spadajúcimi pod tento nástroj, by sa mal prejavovať v zapojení organizácií občianskej spoločnosti, vrátane sociálnych partnerov a regionálnych a miestnych orgánov, do celého cyklu pomoci. Arabská jar ukázala, aké dôležité je podporovať občianke hnutia v krajinách susediacich s EÚ.

4.5 Nástroj európskeho susedstva by mal byť flexibilným nástrojom, ktorý posilní kapacity organizácií občianskej spoločnosti, umožní im kontrolovať verejné politiky a zohrávať dôležitú úlohu v demokratizačných procesoch.

4.6 EHSV odporúča, aby sa zriadili platformy pre dialóg medzi občianskou spoločnosťou a vládou v krajinách susediacich s EÚ a je ochotný pomôcť Európskej komisii a Európskej službe pre vonkajšiu činnosť pri dosahovaní tohto cieľa.

4.7 EHSV odporúča, aby delegácie Európskej únie komplexne zmapovali organizácie občianskej spoločnosti v regióne, čo by mohlo pomôcť inštitúciám EÚ upevniť vzťahy so vznikajúcim sektorom občianskej spoločnosti.

4.8 EHSV odporúča, aby sa nariadenie o nástroji európskeho susedstva zameralo v partnerských krajinách viac na budovanie kapacít inštitúcií zodpovedných za poskytovanie pomoci, aby sa pri využívaní prostriedkov z fondov zabezpečilo riadne čerpanie a vysoká miera transparentnosti.

⁽⁴⁾ Krajiny okolo Stredozemného mora a krajiny Východného partnerstva.

4.9 EHSV sa domnieva, že nástroj európskeho susedstva by mal podporovať spoluprácu v oblasti vyššieho vzdelávania, a to najmä prostredníctvom výmeny mládeže a študentov medzi EÚ a jej susedmi. Nástroj by mal ponúknuť možnosti na budovanie sietí, ktoré budú posilňovať v krajinách susediacich s EÚ kapacity mimovládnych organizácií pôsobiacich v mládežníckej oblasti.

4.10 EHSV odporúča, aby Komisia prostredníctvom tohto nástroja presadzovala tiež udržateľnú priemyselnú politiku, sociálnu zodpovednosť podnikov, environmentálne zodpovedné podniky a politiky, ktoré podporia malé a stredné podniky, prinesú odpovede na otázky súvisiace s trhom práce a pomôžu zlepšiť sociálne politiky.

5. Hlavné prvky návrhu nariadenia o nástroji európskeho susedstva

5.1 Cieľom európskej susedskej politiky je vytvoriť priestor prosperity a dobrého susedstva na hraniciach EÚ.

5.2 V období rokov 2014 – 2020 bude EÚ naďalej podporovať ciele európskej susedskej politiky prostredníctvom cieleného finančného nástroja, nástroja európskeho susedstva, ktorý nahradí nástroj európskeho susedstva a partnerstva zriadený v roku 2006.

5.3 Nástroj európskeho susedstva poskytne väčšiu podporu partnerom odhodlaným budovať demokratickú spoločnosť a uskutočňovať reformy v súlade so zásadou „viac za viac“ a zásadou „vzájomnej zodpovednosti“.

5.4 Návrh nariadenia o nástroji európskeho susedstva obsahuje ustanovenia, ktorými sa zjednodušujú mnohé aspekty tohto nástroja, čím sa dosiahne rovnováha medzi flexibilitou a zameraním na politické ciele a kľúčové oblasti spolupráce.

5.5 Návrh nariadenia o nástroji európskeho susedstva podporuje komplementaritu, súdržnosť a zohľadňovanie prioritných politických oblastí v súlade so stratégiou Európa 2020, pričom sa naďalej zameriava na hlavné ciele európskej susedskej politiky.

5.6 Referenčná suma v rámci návrhu nariadenia o nástroji európskeho susedstva na obdobie rokov 2014 – 2020 je približne 18 miliárd EUR.

6. Konkrétne pripomienky k návrhu nariadenia o nástroji európskeho susedstva

6.1 EÚ sa prostredníctvom tohto nástroja usiluje o to, aby jej vonkajšia činnosť mala dosah, ktorý sa prejaví v konkrétnych zmenách v partnerských krajinách. Tento vplyv by sa mal podľa možností monitorovať prostredníctvom vhodného mechanizmu a posúdiť na základe vopred definovaných jasných, transparentných a merateľných ukazovateľov pre konkrétnu krajinu:

konkrétne, merateľné a realizovateľné porovnateľné ukazovatele, na základe ktorých je možné posúdiť, či daná krajina dodržiava demokratické zásady, ktoré chce EÚ prostredníctvom nástroja európskeho susedstva podporovať.

6.2 V záujme lepšieho uplatňovania zásady „viac za viac“ by sa určitá časť celkového rozpočtu vyčleneného na tento nástroj mala odložiť a použiť vo forme stimulov, ktoré poskytnú väčšiu podporu partnerským krajinám, ktoré preukážu pokrok v budovaní alebo upevňovaní rozsiahlej a trvalej demokracie. Táto zásada by sa okrem toho mala uplatňovať spôsobom, ktorý zohľadní aj zraniteľné skupiny v týchto krajinách. Nemala by viesť k zredukovaniu rozvojovej pomoci poskytovanej jednotlivým krajinám, ale mala by skôr viesť k prerozdeleniu pomoci z vlády na občiansku spoločnosť.

6.3 Delegáciám EÚ by mala byť vyhradená väčšia úloha pri spolupráci s ostatnými medzinárodnými darcami. Dokumenty

uvedené v článku 7 ods. 1 a 2 by mali obsahovať podrobné a aktuálne informácie o darcoch a mali by opísať kroky, ktoré treba prijať na zvýšenie koordinácie darcov, najmä medzi EÚ a jej členskými štátmi.

6.4 Podľa návrhu nariadenia sa Európska únia zaväzuje podporovať dôstojnú prácu vo vzťahoch so svojimi partnermi na celom svete a ratifikáciu a efektívne vykonávanie medzinárodne uznávaných pracovných noriem. Zdôrazniť by sa malo aj odstránenie detskej práce a význam viacstranných environmentálnych dohôd.

6.5 Návrh nariadenia by mal byť explicitnejší, pokiaľ ide o posilnenie domácej zodpovednosti a zavedenie inštitucionalizovaných konzultácií a monitorovacieho mechanizmu s organizáciami občianskej spoločnosti, environmentálnymi a sociálnymi partnermi a ďalšími neštátnymi aktérmi.

V Bruseli 14. novembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
